

RAMON PLANES, UN SENYOR PENEDESENC

RESUM

Evocació de la personalitat de l'escriptor sitgetà Ramon Planes en la commemoració del centenari del seu naixement.

ABSTRACT

Evocation of Sitges writer Ramon Planes' personality during the centenary celebrations of his birth.

El 2005 ens ha portat, entre tants altres temes, la referència del centenari del naixement de l'escriptor Ramon Planes, figura indiscutible en l'àmbit cultural penedesenc, i específicament en el sitgetà, del segle XX. D'aquí que hàgim demanat al seu bon amic Ventura Sella unes línies d'evocació de la personalitat de qui fou decidit promotor de l'Institut d'Estudis Penedesencs i el seu vicepresident durant els primers anys d'activitat de l'entitat.

Som conscients, però, que un parell de pàgines a la nostra publicació no fan justícia al mestre Planes, al qual és d'obligació evocar des del record en les primeres reunions de constitució de l'IEP, sempre pacient, sempre convençut defensor de la unitat del Penedès. La seva bonhomia resulta certament difícil de retratar, amb molta senzillesa, però també amb un polsim d'ironia. En bona part va ser ell qui va donar sentit i orientació als deu números d'aquella aventura cultural que va ser Cartipàs. Quaderns Literaris Penedesencs i el record d'aquells consells de redacció –els dissabtes al matí, a Sitges, al tombant dels darrers anys setanta– esdevé amb el pas dels anys certament memorable, sensacional si hom pensa en el que va suposar la conjunció de Ramon Planes amb el vendrellenc, també malauradament traspasat, Miquel Castellví, amb la sorneguera espiritualitat de mossèn Aragonès i el complement de l'empenta jove de Vinyet Panyella i algun altre redactor. Més d'un quart de segle després, el record enyoradís d'aquells dies i l'homenatge del centenari són una esplèndida obligació de reconeixement.

J. S. i B.

RAMON PLANES, UN SENYOR DEL PENEDEÈS

D'aquesta manera fou qualificat Ramon Planes, fa uns anys, a l'antiga revista de la nostra comarca *Olerdulae*. Fou un títol just. També amb tota raó se'l podria anomenar un senyor de Sitges. Però la denominació exacta, em sembla, que li correspon és la de senyor de les lletres, home de lletres, com escriví el pintor Durancamps en un retrat que li va fer i que es reproduí en les dues

edicions de la seva deliciosa obra *Llibre de Sitges* (1ª edició Editorial Selecta. Barcelona 1952; 2ª edició Grup d'Estudis Sitgetans. Sitges 2004). Car realment Ramon Planes fou un autèntic, un arquetipic *homme de lettres*, com diuen els francesos. Els seus coneixements literaris eren amplíssims. La seva inquietud intel·lectual no tenia límits. Féu, en realitat, de la literatura l'essència, l'objecte i la fita suprema de la seva vida. Ramon Planes havia llegit molt. Fent una exageració, a mi em sembla que ho havia llegit tot. Coneixia la literatura universal en extensió, i en detall la catalana, a la qual, i això constitueix per a ell un elevat timbre d'honor, sempre va ésser fidel.

En acomplir-se el centenari del seu naixement, m'escau evocar Ramon Planes des del meu coneixement personal i destacar la seva elevada categoria humana que en ell va parella amb la seva categoria, també elevada, d'escriptor.

Ramon Planes, quan vaig conèixer-lo, vivia en una casa de la platja de Sant Sebastià de Sitges. Recordo com si fos ara mateix el dia que amb els meus ulls oberts al miracle, com els de tot adolescent –tenia jo llavors disset anys– em convidà a entrar a la biblioteca de casa seva. La biblioteca era al segon pis, amb tres finestres d'arc, d'on es veia un paisatge meravellós d'aigües de mar. Una habitació d'un gust exquisit. Però allò que més em va impressionar foren els llibres. Em meravella que una sola persona pogués reunir una quantitat tan gran de llibres que li feien companyia i li donaven escalf. Me'ls imaginava talment amics personals del seu posseïdor. Jo ho comparava amb casa meua, d'una precarietat exagerada. A més, a la biblioteca de Ramon Planes sempre hi havia els llibres d'actualitat, especialment els de novel·la, que era un món que llavors, potser, m'atreia molt més que no pas ara, i que a la biblioteca pública sitgetana Santiago Rusiñol, que realment ja prestava el seu bon servei, com ara, acostumaven a arribar-hi una mica més tard o fins i tot algunes vegades no hi arribaven. La generositat i l'amabilitat de Ramon Planes van fer possible que jo accedís a la lectura d'obres que altrament m'hauria estat molt difícil de fer, en aquells moments d'unes característiques polítiques i econòmiques tan especials.

I aquest acolliment a joves fou una constant en ell. Sempre va encoratjar, va aplaudir i va dedicar la seva atenció i interès a totes les persones que s'hi apropaven i que sentien inquietud per les qüestions de la cultura.

En l'evocació de Ramon Planes se'm fa present també el seu aspecte de patriota català. Ramon Planes estimà Catalunya, estimà la llengua catalana i estimà tot el que Catalunya representava.

A les seves *Memòries* (Sitges, Grup d'Estudis Sitgetans, 1987) ens dona la clau d'aquest amor. Es refereix a la guerra de 1914-1918. Diu textualment: "El pare em va comprar banderes de tots els exèrcits que lluitaven junts i una de mida major catalana. Vaig dir, entusiasta: 'De totes elles, la que més m'estimo és aquesta.' Em referia a la francesa. El pare em va corregir: 'No, aquesta'. Volia dir la catalana."

Recordo també que una vegada, a la mateixa època dels meus disset anys, anant pel carrer Barcelona de la nostra vila de Sitges, em recomanava l'amor a la pàtria catalana i la necessitat de servir-la amb rigor i eficàcia. I em posà aquest exemple, que jo vaig conèixer llavors per primera vegada: Un legionari romà escombrava amb una dedicació elevada les portes del seu campament o de la seva caserna. Algú li preguntà per què posava tan d'entusiasme en una feina tan humil. I el legionari li contestà: "És que escombro per la pàtria".

Ramon Planes cap al 1950, quan escrivia el Llibre de Sitges.

Firma de Ramon Planes (quan encara no s'havia normalitzat el nom i es firmava Planas).

I també un parell d'anys més tard, l'any 1946, quan es constituí a Sitges la delegació local de la Comissió Abat Oliva, que col·labora en l'organització de les festes de l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat, i que fou el primer inici de redreçament nacional, després de la desfeta de 1939, Ramon Planes, home religiós autèntic, em confessà que hi col·laborava perquè a més de l'aspecte espiritual hi veia el polític, és a dir, una manera –en aquells moments quasi l'única– de treballar a favor de Catalunya.

La bibliografia de Ramon Planes és extensíssima. Publicà un gran nombre d'escrits ja amb la seva firma ja amb pseudònim en les publicacions periòdiques sitgetanes i comarcals. Donà conferències sobre temes diversos. Féu traduccions al català i al castellà d'obres angleses i franceses. Escriví teatre. I pròlegs generosos a obres d'amics.

Amb la idea d'aportar el meu gra de sorra a enaltir la memòria de l'home de lletres sitgetà, i per extensió penedesenc, crec que la cosa més positiva és enumerar la seva bibliografia bàsica. Detallar els seus disset llibres amb la doble idea d'expressar-li l'admiració que sempre li he sentit i a la vegada facilitar una informació als lectors d'aquesta publicació que els pugui ésser útil i els

porti a una més àmplia coneixença –especialment per als joves– de la seva obra escrita:

- 1 *El pont llevadís*. Novel·la. Barcelona. Aymà editor. 1950.
- 2 *El cercle de foc*. Novel·la. Barcelona. Editorial Selecta. 1952.
- 3 *Llibre de Sitges*. Assaig. Barcelona. Editorial Selecta. 1952. (2ª edició del Grup d'Estudis Sitgetans, amb pròleg de Vinyet Panyella.)
- 4 *Confessió en el tren*. Novel·la. Barcelona. Grases editor. 1954.
- 5 *El Penedès i Garraf*. Assaig. Barcelona. Albertí editor. 1961.
- 6 *El Modernisme a Sitges*. Assaig. Barcelona. Editorial Selecta. 1969.
- 7 *Mir Geribert. Príncep d'Olèrdola*. Assaig. Barcelona. Rafael Dalmau editor. 1970.
- 8 *La terra té camins*. Novel·la. Barcelona. Club dels Novel·listes. 1971.
- 9 *Santiago Rusiñol per ell mateix*. Assaig. Barcelona. Edicions 62. 1971.
- 10 *El mestre Morera i el seu món*. Assaig. Barcelona. Editorial Selecta. 1972.
- 11 *Crim al carrer Tuset*. Novel·la. Barcelona. Editorial Pòrtic. 1973.
- 12 *Rusiñol i el Cau Ferrat*. Assaig. Barcelona. Editorial Pòrtic. 1974.
- 13 *La filla del pintor*. Novel·la. Barcelona. Editorial Pòrtic. 1976.
- 14 *Santiago Rusiñol*. Assaig. Grup d'Estudis Sitgetans. 1981.
- 15 *Un príncep per a Olèrdola (L'aventura de Mir Geribert)*. Vilafranca del Penedès. Institut d'Estudis Penedesencs. 1984.
- 16 *Memòries*. Assaig. Sitges. Grup d'Estudis Sitgetans. 1987.
- 17 *Capità de lladres*. Novel·la. Sitges. Ajuntament de Sitges. 1992.

Els disset llibres deixen una constància clara de l'altura intel·lectual de Ramon Planes. Els disset llibres parlen per ell. El nostre escriptor, que morí l'any 1989, donà honor a la població de Sitges, i a tot el Penedès. És de justícia que l'honorem i que en fem l'elogi adequadament en aquesta avinentesa del centenari del seu naixement. Podem aplicar-li les paraules de la Sagrada Escripura: *Laudemus uiros gloriosos in generatione sua* (Siràcida 44,1).